ధర్మసాధని

[బ్రాహ్మసాధనాశ్రమ పక్షమున ప్రతిశనివారము ప్రకటింపబడును.]

ధర్మంచర । ధర్మాత్ పరం నాస్తి । ధర్మః సర్వేషాం భూతానాం మధు.

సంపుటము ౮.	కాకినాడ:—శనివారము, ౩౦, జూలై, ౧౯౨౧. (1921)	చందా సం॥ రు ౩.
సంచిక ౩౧.		విడిసంచిక అ ౧.

ఓమ్.

బలప్రదాతా! పరాత్పరా! మా మనో దౌర్బల్యమును నీవు గాకున్న మరెవ్వరు తొలగింప గలరు? సత్యాసత్యముల విచక్షణ చేసి సత్యమును తెలిసికొన గల్గి యున్నను సత్యమును [illegible] [illegible]ము. కార్యాచరణ సామర్థ్యము మాకు మిక్కిలి కొరవడి యున్నది. సూర్యరస్మి సోకినంతనే మత్తపడి వంగిపోయెడు కలువకాడ వలె ప్రలోభనములు తాకినగనే మా యిచ్ఛాశక్తి సంపూర్ణముగా శక్తివిహీనమై పోవుచున్నది. నిన్ను అవలంబనముగా చేసికొన్నగాని మేము నిలువబడు మార్గము కానరాదు. కరుణానిధి! మాయందు దయయుంచి నీ యాశ్రయమును ప్రసాదించి మమ్ము బహోపేతులను గావింపుము. ఎట్టి కష్టములు సంప్రాప్తించినను స్థిరబుద్ధితో సత్యమును ప్రేమించి, మన్నించి, యనుష్ఠించి, ధన్యులమయ్యెదము గాక!

చనిపోవుచున్న యొక బిడ్డ మహాత్మురు వద్దకు కొని పోబడెను మరణ వేదనచే శిశువు వదనము ప్రవక్తయొక్క నేత్రయుగళము అశ్రుపూరితమయ్యెను. అపుడు శిష్యుడు చూచి “ఈశ్వరమా ఈ దుఃఖమునకు యేమి? ఈ కన్నీరు కార్చుటము?” అనెను. ఇది దేవుడు తన భృత్యుల కనుగ్రహించిన హృదయ మార్దవమునకును, దయారసమునకును చిహ్నము. కోమల హృదయములు దయావంతులు నగు భృత్యులను తప్ప తదితరులను అతడు కనికరింపడు.

సా. న.

ప్రహ్లాదుని భక్తి.

ప్రహ్లా—తండ్రి! దుర్లభమయిన ఈ విష్ణుభక్తి ఒకరు చెప్పినంత మాత్రముచేత వచ్చునా? ఆ జగదీశ్వరుని యొక్క నిర్హేతుక జాయమాన కటాక్షము చేతనే! [illegible] ఆహా! [illegible] నా భాగ్యము! యీను విధానము లభించినది.

గీ. విష్ణుభక్తి కంటెను విష్ణుని మతికంటె
నెక్కుడయినట్టి ధర్మ మీయిలను లేదు
భాగ్యవశమున నాకిదె పట్టుపడియె
విబుధులకు దుర్లభంబైన విష్ణుభక్తి.

హిర—(కోపముతో) ఓరీ! కుమారకా! నీవు రాక్షస కులమున పుట్టియు కులాచారమును విడిచి నా సమ్ముఖమున గూడ రాక్షస కులమునకు శత్రువయిన దుర్జనుని విష్ణుని సంస్మరించుచు నా బుద్ధిని విన కున్నావు. ఓరీ! పితృద్రోహీ! జనకుని యాజ్ఞను మీరి కులాచార విరుద్ధమయిన విష్ణునామ స్మరణము చేయుటకు నీకు తగునా? నీ వింతలనైన బుద్ధి తెచ్చుకొని విష్ణుభక్తి విడువని పక్షమున, నిన్నిప్పుడు పట్టి శిక్షించెదను సుమా!

ప్రహ్లా—ఓ తండ్రీ! క్షణ భంగురమయిన ఈ శరీరమును మీ రెన్ని బాధలు పెట్టినను, నా హృదయము మాత్రము శాశ్వతానంద ప్రదాత యయిన యా పరమేశ్వరుని నుండి మరల నేరదు.

గీ. తండ్రి! నీ యాజ్ఞమైనదో దడవు లేక
ప్రాణమైనను నిచ్చెద భక్తితోడ;
చెలఁగి మఱియేమి చెప్పినఁ జేయువాఁడ;
విష్ణుభక్తిని మాత్రమే విడువఁజాల.

కం. వీరేశలింగము.

VIRESALINGAM THEISTIC LIBRARY
NO..............
RAJAHMUNDRY

గోదావరిజిల్లా సారావ్యాపారము.

—:-o-:—

(నగ్గిరాల సూర్యప్రకాశరావు పంతులుగారు, బి. ఏ.)

గోదావరిజిల్లాలో మధుపాన నివారణము కొరకు చేయబడుచున్న ప్రయత్నములను గురించి నేను నడుమ నడుమ దవిపత్రికకు నా పేరుతోను ప్రచ్ఛన్నముగను వ్రాయుచుంటిని. తాలూకాబోర్డు జిల్లాబోర్డు మ్యునిసిపలు సంఘముల సభ్యుల ప్రయత్నము వలనను, ముఖ్యముగ కాకినాడ తాలూకాబోర్డు, కాకినాడ మ్యునిసిపలు కౌన్సిలు, కొంతవరకు జిల్లాబోర్డు, చాలవరకు గోదావరిజిల్లా సంఘము గోదావరిమండల సభల తీర్మానములవలనను జిల్లాలోని త్రాగుడు దుకాణముల సంఖ్య తగ్గుటకు హేతువయ్యెను. పెద్దాపురం రాజమండ్రి తాలూకా బోర్డులవారు సమానశ్రద్ధ వహించిరేని దుకాణముల సంఖ్య యింకను తగ్గిపోవుననుటకు సందియములేదు. గత సంచికయందు దెల్పినరీతిని దుకాణముల సంఖ్య తగ్గినదని మనము సంతోషించిన లాభములేదు. ఈక్రింద వివరింపబోవు లెక్కలను చూచిన యెడల నెట్టివానికైన గుండె ఝల్లుమనును. ఆబ్కారీ యాదాయము బలిష్ఠమైన వాయువిమానము[illegible]మైతే కాని విశ్వప్రయత్నములు చేసి మనము కృతకృత్యులము కావలయును. బొంబాయి మొదలగు తావులందువలె సేవావ్రతులను నియమించి దుకాణములవద్దకు బోవు వారి కడ బోధించి వారి సంఖ్యను క్రమముగా తగ్గించవలయును. ఆబ్కారీ పాటల కాలమందు పాటస్థలములకు బోయి పాటదారులను నయమార్గముల మందలించి వారు ధనమును పాడుచేసికొనకుండ జూడవలెను. బలవంతము, బెదరింపులు కూడవు. ఇట్టి సాత్విక మార్గములవలన నెల్లూరుజిల్లాలో నిప్పటివరకు కల్లు దుకాణములకు మూడు తాలూకాలలో పాటదారులు రాలేదని పత్రికలవలన దెలియుచున్నది. గోదావరిజిల్లాలో కూడ నిట్టి మార్గములు జయప్రదములు కాక మానవు.

చెన్నపురి రాజధానియందు దొరతనమువారి యాదాయమునకు భూమిపన్ను ముఖ్యాధారము. దాని పిమ్మట నెగుమతి దిగుమతి పన్నులు పరిపాలనపు యంత్రమును నడుపగల్గినవి. మన రాజధానియందు గత 40 వత్సరములలో భూమిపన్నుతో పాటు మధుపాన ద్రవ్యపుటాదాయము సపత్నీమాత్రవలె విజృంభించుచున్నది. ఇది విషాదకరము.

	1891-92	1901-02	1911-12	1921-22
	రు	రు	రు	రు
భూమిపన్ను (లక్షలు)	392.22	506.82	563.92	620.69
ఆబ్కారీ (లక్షలు)	121.25	142.77	308.22	556.10
స్టాంపులు	66.66	85.94	125.81	193.58

ముప్పదేండ్లలో భూమిపన్ను రెట్టింపునకు తక్కువగ పెరుగగా ఆబ్కారీ యైదురెట్లు పెరిగెను. ఈచొప్పున త్రాగుడునకు వ్యాజ్యములకు ధనము దుర్వినియోగము కాగా ప్రజలు వర్ధిల్లగల్గుదురా? ఇక గోదావరి జిల్లాసంగతి యోచింతము. దుకాణముల సంఖ్యను దొరతనమువారు క్రమముగ తగ్గించి త్రాగుడను సదుపాయములను తొలగించిరని సంతోషించతగిన స్థితిలో మనము లేమని పైన వ్రాసియుంటిని.

దుకాణముల సంఖ్య.

	సారా.	కల్లు.	నల్లమందు.	గంజాయిభంగు.
1911-12	540	669	288	41
1915-16	336	562	145	33
1919-20	204	583	118	38

ఆదాయము.

	సారా.	కల్లు.	నల్లమందు.	గంజాయిభంగు.
1911-12	473059	582405	404363	19372
1915-16	666055	622811	476541	32938
1919-20	668398	642589	559661	36670

మొత్తము ఆబ్కారీ ఆదాయము అన్నిబాపతులు.

	రు		రు
1911—12 / 1912—13	1494462	1916—17	1967262
1913—14	1648351	1917—18 / 1918—19	2063230 / 1905549
1914—15	1764885	1919—20	1945714
1915—16	1834666		

ఇంత ద్రవ్యము మన కన్నులయెదుట నీజిల్లాలో అగ్నిరసపానమునకు వినియోగమగుచుండ, మనము చూచుచు నూరకుండవలయునా? సంసారములు మాసిపోయి, పూటకయిన కడుపునిండ గంజి త్రాగుటకు గతిలేక, చింకిగుడ్డలు పెద్దవాండ్రు కట్టుకొని, నడి శీతాకాలమున సహితము పిల్లవాండ్రకు గోచినైన కొనలేక కష్టములపాలైన పేదసంసారముల యజమానులు త్రాగుడు మూలమున తమ స్వార్జితమును సారాకొట్లవారికి సమర్పించుచుండ నిట్టి యాదాయముతో మన దేశపు వృత్తులను పరిశ్రమల నభివృద్ధి నొందించుమనియు దాని కొరకు సులభముగ నీమార్గమున ధనము లభించుచుండునంత కాలము క్రొత్త పన్నులను విధించుట తగదనియు జస్టిస్ పార్టీకి చెందిన శాసననిర్మాణసభ్యులు కొందరు బడ్జెటు ప్రసంగ సమయమున చేసిన వాదనలు దేశక్షేమాభిరతులకు జాలిని ప్రకోధమును గల్గించెను. సంఘసంస్కరణ పరాయణుడని పేరువడసిన హానరేబిలు పాత్రోగారిప్పుడు ఆబ్కారీశాఖకు మంత్రియయ్యెను గాన, వీరిపరిపాలనమున నాబ్కారీవ్యవహారమెట్లు సంస్కరింపబడి ప్రజాక్షేమ సాధనముగునో చూడవలసియున్నది.

ఆబ్కారీపాటలవలన ధన మెక్కువ వచ్చిన సంవత్సరమున దేశము సుభిక్షముగ నున్నదనియు, కాలమానస్థితి యనుకూలముగ నున్నదనియు, కూలివాండ్రకు కూలి నవుకర్లకు హెచ్చు జీతములు వచ్చినవనియు డిపార్టుమెంటు రిపోర్టులలో కారణముల నుదాహరింతురు. ఇది కడు చోద్యవిషయము. పై కారణముల వలన జన

సామాన్యమునకు రాబడి హెచ్చెనేని వారు క్రొత్త పెంకుటిండ్లు కట్టు కొనవలెను, మంచి దుస్తులను కొనవలెను, కుండలు చిప్పలు వదలి లోహపుగిన్నెలను బిందెలను కొనవలెను గాని త్రాగుటకు కుతూహలము పుట్టుట యాశ్చర్యకరము. పాటలు హెచ్చుకొలది హెచ్చుజీతములు మృగ్యమగును కాబోలును.

దుకాణముల సంఖ్యను తగ్గించి సారామీద డ్యూటిని ఖరీదును హెచ్చించి ప్రజలను త్రాగుడుపట్ల విముఖులజేయవలెనన్న సంకల్పము మృషావాదముగ దోచుట వింత కాదని యీక్రింది లెక్కవలన దెలియగలదు. గడచిన తొమ్మిదేండ్లలో సారా దుకాణముల సంఖ్యను 540 నుండి 204 వరకు తగ్గించినను సారా త్రాగుడు ఈక్రింది రీతిని మన జిల్లాలో హెచ్చెను.

సంవత్సరము.	సారాయి కొట్టులు.	త్రాగబడిన గాలనులు.
1911—12	540	54745
1912—13	516	54611
1913—14	380	52771
1914—15	363	64814
1915—16	336	66559
1916—17	224	68202
1917—18	203	60671
1918—19	197	64218
1919—20	204	

దుకాణములను తగ్గించిన ప్రయోజనము లేదనియు, వేర్వేరుచోట్లకు పోయి త్రాగెడువారు ఒకరొక్కచోటనే కొని త్రాగుచున్నారనియు దీనివలన స్పష్టము. దీనికి పరిపూర్ణనిషేధమే తగిన సాధనరాజము.

త్రాగుడు తగ్గుటకు ప్రజల చేతిలో గల బలమును సరిగా నుపయోగించుట లేదు. కల్లు త్రాగుట శరీరమునకు హానికరము కాదను దుర్భ్రమ యింకను వ్యాపించియున్నది. సగటున ఈతచెట్టునుండి సాలుకు 35 గాలనుల కల్లు, తాటిచెట్టు వలన సాలుకు 45 గాలనుల కల్లు, దిగుబడినచ్చును. యజమానునకు చెట్టుపన్ను రూపమున దొరకు నది కడుస్వల్పము. దొరతనమువారికి చెట్టున కిప్పుడు రు 3 లు పన్ను చెల్లుచున్నది. 1906—07 సంవత్సరమున రు 0-1-7 ల కమ్మబడిన గాలనుల కల్లు నిప్పుడు 0-6-0 విక్రయించుచున్నారు. సారా డ్రాముకు ఖరీదు 0-3-6. 1901—02 సంవత్సరమున సారామీదనున్న రు 5-13-0 డ్యూటి యిప్పుడు రు 11-2-0 పైబడినది. నల్లమందు మీదను పన్ను యిటులనే విపరీతముగా హెచ్చినది.

సంవత్సరమునకు 20 లక్షల రూప్యముల ధనము గోదావరిజిల్లాలో మిగల్చజాలిన యెడల దానివలన నేయేటి వెన్ని వృత్తులకు ప్రోత్సాహ మొసగగల్గుదుమో, ఎన్ని కుటుంబములను దారిద్ర్యము, నిరాశ, అగౌరవము అనారోగ్యమునుండి కాపాడగల్గుదుమో యూహింప సాధ్యముకాదు. ఆంధ్రదేశమున కొన్ని జిల్లాలలో భూమిపన్ను కన్న సారాయి విక్రయమువలననే దొరతనమువారికి రాబడి హెచ్చుగానుండుట చోద్యముగనున్నది.

	ల్యాండు రివిన్యూ.	అబ్కారీ రివిన్యూ.
అనంతపురం జిల్లా ...	రు 1331560	రు 2159063
బళ్ళారి జిల్లా ...	రు 1943293	రు 2217524
చిత్తూరు ...	రు 684131	రు 985020

తగిన జాగరూకత లేని యెడల నితరజిల్లాలకీ దుర్గతియే పట్టవచ్చును. గాన నీ మాసాంతమునుండి జరుగు కల్లుపాటల సమయములందు, మార్చినెలలో జరుగబోవు సారాపాటల కాలమునందానికిముందు, ప్రతి తాలూకాలోను నాయకులు సక్రమ మార్గముల నవలంబించి జిల్లాప్రజల నీ ఘోరవ్యాపారమునుండి మరలింప యత్నింపవలెను. చాల కాల మీజిల్లాలో బ్రాహ్మణులు రాజులు అబ్కారీ యిజారాదారులుగ నుండెడివారు. ఇప్పుడింకను సచ్ఛూద్రులు కొందరీ వ్యాపారమున మగ్నులైయున్నారు. మర్యాద కుటుంబముల వారెవ్వరీ వ్యాపారము వంక చూడదగదు.

సమాచారము.

—:౦:—

అడవుల చట్టముల నతిక్రమింప జనుల పురికొల్పుచున్నారను నేరము ఆరోపించి మంచి నడతకై సెక్యూరిటి నిమ్మని బారిష్టరు ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణ గారిని, మాడభూషి నరసింహాచారి గారిని గుంటూరు జిల్లా కలెక్టరుగారు కోరగా, వారు సంతోషముతో స్వీకరించిరి. వారిరువురు పల్నాడు అడవులందలి యిబ్బందులను విచారించుచు చేయుచుండిన పని ఆగిపోకుండ వారి స్థానమున పనిచేయుటకు బారిష్టరు నడింపల్లి నరసింహారావుగారును చట్టి నరసింహారావు గారును వెడలిరి.

లక్ష్మీనారాయణ, నరసింహాచారిగార్లు ౨౪ వ తేదిన గుంటూరు జెయిలునకు తీసికొని రాబడిరి. ౧౦ వేల మంది గుంటూరు పౌరులు వారికి స్వాగత మొసంగిరి. లక్ష్మీనారాయణ గారికి వారి భార్య పూలదండ వేసి యభినందించిరి. నాటి యుదయము, సాయంకాలము ఉద్రేకపూరితములయిన సభలు జరుపబడెను. వారము దినములు గుంటూరులో హరతాళము అనుసరింపబడునట.

బ్రహ్మమందిరం, బరంపురం.

ఈనెల ౧౦ తేదిని బ్రహ్మపురం బ్రహ్మోపాసనా మందిరమును మద్రాసు మంత్రి మాననీయులగు అన్నెపు పరశురామదాసు పాత్రో గారు రిజిష్టరీచేయించి ఈదిగువవ్రాసిన ధర్మకర్తలు (ట్రస్టీల) ద్వారా బ్రహ్మసమాజమునకు శాశ్వతదానముగా నిచ్చివేసిరి. ధర్మకర్తలగు పాత్రో గారికి వందనములు. దాతను ఇట్టి యుదారధర్మబుద్ధిని ప్రేరేపించిన పరమదాతయగు పరమేశ్వరునికి నమస్కారములు.

ట్రస్టీలు:—౧. రఘుపతి వెంకటరత్నంగారు, ౨. హేమచంద్ర సర్కారుగారు, 3. అన్నెపు పరశురామదాసు పాత్రో గారు, ౪. కొండపల్లి కల్యాణస్వామిగారు, ౫. గొర్కం బాలకృష్ణరావుగారు.

సమాజమెంబరు.

సత్యమేవ జయతే

దేశసాధని

శనివారము, జూలై ౩౦, ౧౯౨౧.

గాంధిమహాత్ముడు—స్త్రీలు.

—:-o-:—

కటకమునుండి శ్రీమతి సరళాదేవిగారు, సహాయ నిరాకరణ వాదులలో చాలమందికి స్త్రీల యెడల చాల ఉదాసీన భావము కలదనియు, స్త్రీలను త[illegible]యున్నారనియు, అందుచే స్త్రీల స్థితిగూడ నంటరాని వారికంటె నేవిధముగ గౌరవ ప్రదముగా నున్నదనియు, స్త్రీలయెడ తమకు గల ఉదాసీన భావము మారినగాని స్వరాజ్య సంపాదనలో నిరాకరణోద్యమ ఆదర్శమైన మనఃపారిశుద్ధ్యము సాధ్యపడునా యనియు, ప్రశ్నించుచు గాంధి మహాత్మున కుత్తరము వ్రాసెను. ఆమెకు ప్రత్యుత్తరము వ్రాయుచు ఆయన స్త్రీల యెడల విశేషమైన గౌరవ భావమునకును వారి పారిశుద్ధ్యమునకును ఎక్కువ ప్రాముఖ్యత నిచ్చిననే గాని మనము స్వరాజ్యమునకు అర్హులము కాజాలమనియు, కొందరు వ్యభిచార స్త్రీలు తాము నిరాకరణవాదుల కొరకే యుంటిమని చెప్పిన దుర్వార్తను ఏసహాయ నిరాకరణ వాదియైన సంతోషముతో నితరులకు చెప్పిన యెడల్ల నంతకంటె అధమమైన విషయము వేరొకటుండ బోదనియు, స్త్రీల నట్టి దుర్వృత్తిలో నుంచి పొంగి పొరలాడుట కంటె పాతక కార్యము లేదనియు చెప్పుచు నీదిగువ విధమున వ్రాసెను. "ఎంతకాలము చివరకు ఒక్క స్త్రీయైనను పురుషుల యొక్క దురిచ్ఛలను తీర్చుటకు మాత్రము వినియోగపడుటకై యుండునో, అంత కాలమును పురుషుల మైనామున మందరమును తలలు వంచుకొని యుండవలసినదే. ఈశ్వరసృష్టిలో మహోత్కృష్టమై విలసిల్లుచున్న స్త్రీని మనము విషయ సుఖములకు గురిచేసి మనము మృగముల కంటె అధమ స్థితి నుండుట కంటె పురుష జాతి నశించిపోయిననే నెక్కువ సంతోషింతును. ఇది ఒక భారత దేశమునకు మాత్రమే సంబంధించినది గాక ప్రపంచ సమస్య అయి యున్నది. ప్రాపంచిక సుఖములను మాత్రమే గోరు ఈ భౌతిక నాగరికతను నేను ఖండించుచు స్త్రీ పురుషుల నరువురను రాట్నము దగ్గరకు పొమ్మని యేల చెప్పుచుంటి ననగా నట్టి ఆడంబర రహితమైన జీవితము ద్వారముననే మన మా పశు స్వభావమునుండి తప్పించుకొని మన యాధిక్యతను మరువ గలుగుదుమని నేను విశ్వసించుట చేతనే. స్త్రీలకు సంపూర్ణమైన స్వాతంత్ర్యము కావలెనని నేను మిక్కిలి అభిలషించుచున్నాను. అతి బాల్యవివాహములను నేను గర్హించుచున్నాను. బాల వితంతువులను చూచిన నా హృదయము దడదడ కొట్టుకొనును. భార్య మరణించిన వెంటనే పశుప్రాయమైన ఉపేక్షభావముతో తిరిగి రెండవ పెండ్లాడు విధురుని చూచినప్పుడు నాకు పట్టరాని కోపము, కష్టము కలుగుచుండును. తమ కుమార్తెలకు నేమియు విద్య చెప్పింపక వారి నుదాసీన భావముతో చూచుచు కొంచెము [illegible] యువకునకో యిచ్చి పెండ్లిచేయుటకు మాత్రము బాలికలను పెంచు తలిదండ్రుల యొక్క నిరసన కెంతయు వగచుచున్నాను. ఈ విచారము, కోపము మాత్రము గాక నేను ఈ సమస్య యొక్క కష్టమును గూడ గుర్తించుచున్నాను. స్త్రీలకు, వోట్లనీయు స్వాతంత్ర్యమును, పురుషులతో పాటు న్యాయ సంబంధమైన హక్కులును ఉండి తీరవలెను. ఇది యింతటితో తీరలేదు. స్త్రీలు జాతియొక్క రాజకీయ సమస్యలలో పాల్గొనుటతోనే ఆమె స్వాతంత్ర్యము ప్రారంభము కావలెను". అని చెప్పుచు అందున కుదాహరణముగా నొక మహమ్మదీయ సోదరునకును ఒక స్త్రీ స్వాతంత్ర్య వాదికిని ఇంగ్లాండులో జరిగిన సంభాషణమును గూర్చి చెప్పెను. ఆ మహమ్మదీయుడు స్త్రీ స్వాతంత్ర్య వాదుల సభలోనికి పోగా నాశ్చర్యపడి, 'యేమిది, మహమ్మదీయుడు కూడ స్త్రీ స్వాతంత్ర్య వాదుల సభలోనికి వచ్చుటయేనా' అని అడిగినప్పుడు ఆయన నేను కూడ స్త్రీ స్వాతంత్ర్య వాదినే; దానికి గల కారణము లెవ్వియన నా బాల్యముననే తండ్రి చనిపోగా నన్ను కష్టించి పెంచి నా ప్రస్తుత స్థితికి కారణమైనది, స్త్రీయైన నాజనని; నా సమస్త కష్ట సుఖములలోను నాకు తోడునీడై యుండినది, స్త్రీయైన నా

భార్య నాకు మిక్కిలి ఆనందమును గూర్చు బిడ్డలు స్త్రీలైన నా నలుగురు పుత్రికలు. నాజీవిత సౌభాగ్యము, ఆనందము స్త్రీల వలననే కలుగుచున్నది. మహమ్మదీయ మతము స్త్రీపురుషులకు సమాన స్వాతంత్ర్యము నిచ్చుచున్నది. కాని పురుషుడు స్వార్థపరుడై తన దురిచ్ఛల కామెను గురిచేసి అధమ స్థితికి తీసికొని వచ్చి ఆమెలో నుండు పరిశుద్ధ ఆత్మను గౌరవింపక ఆమె రూపమును దేహమును గౌరవించి లేని వేషములు వేయించి తన ప్రస్తుత బాహ్యాలంకార పూరితమగు వేషము బానిసత్వ చిహ్నమని స్త్రీలు గుర్తింపలేని స్థితికి తీసికొని వచ్చెనని చెప్పెనట. ఈ మాటలను ఆయన గాంధి మహాత్మునికి మిక్కిలి విచారముతో చెప్పుచు, ఇది యథార్థము కానిచో, నేల పతితులైన వేశ్య సోదరీలు తమ దేహములను బాగుగ అలంకరించు కొనుటకు ప్రయత్నించెద రనియు నిజముగా స్త్రీల యొక్క ఆత్మలను సంపూర్ణముగా నాశనము చేసిన వారు పురుషులు కాదాయనియు ప్రశ్నించెనట. స్త్రీలని బానిసత్వము నుండి తొలగించవలె ననియు, తన కుమార్తెలకు స్వతంత్రముగా జీవించుటకు తగిన వృత్తిని కల్పించెదననియు చెప్పెనట. ఈ పలుకులకు మహాత్ముఁ డెంతయు ఆనం[illegible] సంపూర్ణముగ నేకీభవించు చున్నానని చెప్పుచు, స్త్రీల స్థితి బాగుపడుటకు పురుషుల కంటె స్త్రీలే యెక్కువ పాటుపడవలె ననియు, స్త్రీలు సహధర్మ చారిణులు కావలె నన్న పురుషులను తూడకు తమ భర్తల నైనను సంతోష పెట్టుటకు అలంకరించు కొనుట, మానవలె ననియు, సీతా మహాదేవి శ్రీరాముని దృష్టియందు సౌందర్యవతిగా కనపడ వలెనని యెన్నడును అలంకరించుకొన లేదనియు నుడువు చున్నాడు.

గాంధి మహాత్ముని అనుచరుల మని చెప్పుకొనుచు స్త్రీలను నిరసించు మహనీయులును ఆయన పూర్వాచారములను నిలువబెట్టు చున్నాడో యని తమ నీడను తమరే చూచుకొని బెదరు సంఘ సంస్కర్తలును ఆయన అభిప్రాయము లెంత ఉదారములో గ్రహింతురు గాక!

త. న. శ.

స్వదేశ వస్త్రధారణ.

దేశ దారిద్ర్యమునకు ముఖ్య కారణములలో నొకటి మనము చేసికొనగల వృత్తులు మన మవలంబింప కుండుట. మన దేశమున నెంతయొ ప్రత్తి పండును. మన దేశీయులకు సరిపోగా అన్యదేశములకు సహితము పంప గలిగినంత వస్త్రము మనము తయారు చేయుగలము. ఈవృత్తి మనకు రమ్మన్నను రాదు. మన చేతిలో నున్న వృత్తి విడుచుట అవివేకము. అన్నము తరువాత గుడ్డకంటె నెక్కువ యావశ్యకమగు న వస్తువు మరియొకటి లేదు. వస్త్రవ్యాపారము మంచి లాభకరమగునది. ఈ వృత్తి నశించి వేరొక వృత్తి లేక మన దేశములో దారిద్ర్యము నానాటఁ బ్రబలు చున్నది. స్వదేశ వస్త్రము తిరిగి విరివిగా, చక్కగా నేయబడుటకు సంపూర్ణ ప్రోత్సాహము ప్రతి భారతీయుఁ డొసంగ వలెను. ప్రభుత్వము వారి యే తప్పిదము కారణము చేసికొని తాత్కాలికముగ ఆవేశ పూరితుల మయి విదేశ వస్త్ర బహిష్కరణమునకు లేక దహనమునకు గడంగిన లాభము లేదు. కావున ప్రస్తుతము కొంత కష్టముగా నున్నను మనము నూలు వస్త్రములనె ధరించుటకయి గాంధి మహాత్ముఁడు చేయు ఆదేశము ననుసరించి తిలక్ వర్థంతి దినము ఆగస్టు ౧వ తేదిన అందరు ప్రతిజ్ఞ గైకొందురు గాక!

రూపము—గుణము.

[శ్రీ [illegible]]

నిషధ దేశమును పరిపాలించిన దిలీపునకు గొప్ప రాజ్యమును, రాజ్యమునకు దగిన నైశ్వర్యమును సంతతియు గలిగి యెంతయు ధర్మము దప్పక పరిపాలించుచుండెను.

వాని పుత్రకులలో నొకడు చాల పొట్టివాడు, కురూపి. వాని సోదరు లాజానుబాహులైన సుందరులు. ఇట్లుండ తండ్రి మరుగుజ్జువాని నొకనాడు చూచి యట్టి వికార స్వరూపము తనకేల గలిగినాడని గంపెడు వగపుతో చూచుచు కనులు చిట్లించుకొను చుండెను. ఆసంగతి ఈ పొట్టివాడు తన కుశాగ్రబుద్ధిచే గ్రహించి జనకుని వద్దకు బోయి నాయనా! నాకై నీవేల వగచెదవు? ప్రయోజకుడైన పొట్టివాడు అప్రయోజకుడైన పొడవరికన్న శ్రేష్ఠుడు. పెద్దవస్తువు లన్నియు విలువ నందును పెద్దవి గానేరవు.

తే॥ గీ॥ గుణ వివేకము గల మరుగుజ్జువాఁడు
జ్ఞాన సంపత్తిలే౯ యెత్తైన వాని
కంటె శ్రేష్ఠుండు లావును గలిగి నట్టి
యెల్ల వస్తువులు పూజ్యంబు లెట్లు లగును
మట్టివలెనున్న కస్తూరి మాన్నివైచి
తెల్ల యినుకను నెవ్వారు తెచ్చికొందు్రు
బెడ్డవలె నుండు సాంబ్రాణి విడిచి తళుకు
గువ్వరాళ్ళను తెచ్చుకో గోర రెవరు?

చిన్నవని మల్లెపూల త్యజించి పెద్ద వం
చు తామరపువ్వుల పెట్టుకొనరు
చిన్నవని మాణిక్యముల త్యజించి నైచి
పెద్దవని కోడిగుడ్లుల పెట్టుకొనరు
జగము జ్ఞానంబుపై మోసి సాగుచుండు.

మరియు దుర్బలుఁడైన విద్వాంసుఁడొకప్పుడు లావుగా పందివలె ఊరిన పామరునితో ప్రసంగ వశమున నిట్లు తెగినట్టు బుద్ధిచెప్పి పంపెను.

తే॥ గీ॥ ఎంత బలమును లావును నెసగి యున్న
గాడిద యరబ్బి గుఱ్ఱంబు గాదు నిజము
చిక్కి యది జీర్ణమై చాల సుక్కియున్న
గతిని పామరుఁ డెపుడు విజ్ఞాని గాడు.

ఇట్లు లా కుబ్జుఁడు వచించుట విని దిలీపుడు నవ్వెను. సభ్యులు మిగుల ప్రశంసించిరి. సోదరులు విని విషాద భరితులై మొగముల వ్రేలవేసిరి. అందు కొందరు తల వంకించిరి.

"తే॥ గీ॥ మాటలాడక యుండిన మనుజునందు
గల వివేకము మౌర్ఖ్యంబు తెలియ బోదు
అడవి [illegible]
దండు వెదక నొక్కొక చోట కండు నొకము."

ఇట్లుండ కొంతకాలమునకు వారిపై యుద్ధము నకు శత్రురాజు లెత్తివచ్చిరి. దిలీపుడు సైన్య సన్నాహమునందు లేడు. రణ వసుంధరను నిల్చిపోరగల వీరో డు లెవరని విచారించు చుండెను. ఈ మరుగుజ్జు ఆయుధాలంకృతుఁడై సమర రంగమునకు వెడలెను ఆబాను బాహువులను సౌందర్యమున మన్మథుని తృణీకరింపఁ గల వాని సోదరులు యుద్ధమని వినగనే స్త్రీలై మూల మూలల దాఁగొని పారిపోయిరి.

ఈ మరుగుజ్జు శత్రువుల సమీపించెను. వీని బాలకము గాంచి వారు పరిహాసింప మొదలు పెట్టిరి. వారిని గాంచి యా పొట్టి యువకుఁడు

చం॥ దురమున వెన్నొసంగి జను
దూష్యుఁడఁగాను రణాంగణంబునన్
శిరమున్నదూర్చి శత్రువుల
నిందర వందరఁ జేసి శౌర్యమున్
బరపి స్వసైన్యరక్తమును
వ్యర్థము సేయక బోరు వాడ సుం
దరుఁడను గాక పోయిన స్వ
ధర్మము దప్పను ; ఎన్ని వచ్చినన్.

అని సింహనాదము సేయుచు శత్రువులతో కలఁబడి ఘోరముగా పోరి యనేకుల సంహరించి తన క్షాత్రమును పునః ప్రతిష్ఠను గావించి వచ్చి తండ్రికి నమస్కరించి

తే॥ గీ॥ తొల్లి నా రూపసహ్యమై తోచె మీకు
లావుగా యూరినంత నే లాభ మేమి
సన్న నడుమున్న గుఱ్ఱంబు సమరమునకు
తోడు వచ్చును వచ్చునే తోడ పెద్ద.

అని చెప్పెను.

అప్పుడు వానితండ్రి హర్షించి తలదువ్వి కన్నులు ముద్దాడి యెత్తికొని మిగుల నాశీర్వదించి తన కుల గౌరవములు నిలిపితివని సంతసించి అతనికన్న పెద్ద కుమారు లున్నను యువరాజుగా నేమించి దేశమున ప్రకటించెను. ఈసంగతి విని తక్కిన సోదరులు అసూయఁ జెంది లోలోపల చాల వగచి సమయము వేచి అన్నములో విషము కలిపి పెట్టిరి.

అది వారి సోదరి గవాక్షమునుండి చూచి తలుపులు తట్టి సౌజ్ఞచేసి ఆ విషాన్నము తినకుండ చేసినది. అతఁడు వారి అవజ్ఞతకు కడుంగడు చింతించి మిన్నకుండెను.

తే॥ గీ॥ శూరులను [illegible] చోటు నాక్రమించజాలరు ప్రకృతి సర్జించు వారి
నంచలను గూర్చి కొంగ లార్జించ గలవె
క్షీర నీర విభాగ విస్తార యశము.

తరువాత విషము పోసిన యుదంతము దిలీపునకు తెలిసి వారలను శిక్షించి కొన్ని నాళ్లైన వెనుక తన రాజ్యమంతయు కొడుకులకు పంచి యిచ్చి తన సింహాసనమున పొట్టి యువకుని కూర్చుండ బెట్టెను. కాని తక్కిన భ్రాతృలు నిరంతర మీతని తోడను వారిలో వారును కలహించుచు సైనికుల రక్తముచే భూమిని తడుపు చుండిరి.

కం॥ పదుగురు సన్యాసుల నొక
సదనంబున నుండగలరు జనపతు లిరువుర్
పదపడి యొక దేశంబున
ముదమున నుండరు విరోధములఁ బడు సతమున్.

కం॥ భగవంతుఁ డిడిన కలిమిని
సగ మొరులకు నిచ్చి యోగి సగము భుజించున్
జగము లభించిన వేరొక
జగమునకై ప్రాకులాడు జగపతి ధరణిన్.

(సాది అనువాదము.)